

ISSN 1731-7932

MIĘDZY WISŁĄ A PILICĄ

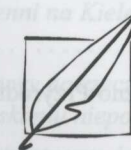
Kielce 2010

MIĘDZY WISŁĄ A PILICĄ

STUDIA I MATERIAŁY HISTORYCZNE

Tom 10

Redakcja
Marek Przeniosło

Wydawnictwo
Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego
Jana Kochanowskiego

Kielce 2010

Recenzent
prof. zw. dr hab. Janusz Szczepański

Redakcja
Małgorzata Marchlewicz

Korekta
Anna Małgorzata Kurska

Projekt okładki
Anna Domańska

Formatowanie komputerowe
Józef Bąkowski

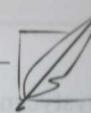
Na okładce: Pułkownik Józef Piłsudski ze swoim sztabem przed pałacem gubernialnym
w Kielcach („Ilustrowany Kurier Wojenny” 1914, z 5 grudnia)

Copyright © by Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego
Jana Kochanowskiego, Kielce 2010

Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego
Jana Kochanowskiego w Kielcach
ul. Żeromskiego 5
tel. (41) 349-72-65
tel./fax (41) 349-72-69
http://www.ujk.edu.pl/wyd
e-mail: wyd@ujk.edu.pl

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
ARTYKUŁY I KOMUNIKATY	
Janusz Wierch (Kielce) – <i>W oczekiwaniu na Wielką Wojnę. Postawy społeczeństwa kielecczyzny w świetle raportów żandarmerii carskiej</i>	11
Małgorzata Szabat, Ewelina Wanke (Kielce) – <i>Zamachy organizacji bojowych na funkcjonariuszy władzy carskiej i jej konfidentów w guberni kieleckiej na początku XX wieku</i>	19
Anna Domańska (Kielce) – <i>Władze carskie wobec Kościoła katolickiego w Królestwie Polskim w latach 1864–1914 (na przykładzie diecezji kieleckiej). Wybrane aspekty</i>	39
Urszula Oettingen (Kielce) – <i>Kielczanie w I Brygadzie Legionów Polskich</i>	53
Małgorzata Przeniosło (Kielce) – <i>Działalność niepodległościowa Zygmunta Janiszewskiego w latach I wojny światowej</i>	87
Grzegorz Liebrecht (Kielce) – <i>Biskup Augustyn Łosiński a niepodległość</i>	97
Henryk Z. Pająk (Kielce) – <i>Lewica niepodległościowa na Kielecczyźnie w latach I wojny światowej</i>	111
Marek Przeniosło (Kielce) – <i>Obchody rocznic narodowych na Kielecczyźnie w latach I wojny światowej</i>	129
Justyna Staszewska (Kielce) – <i>Samorząd miejski i powiatowy w Pińczowie w okresie I wojny światowej</i>	143
Mieczysław B. Markowski (Kielce) – <i>Mieszkańcy Kielc w latach walki o granice II Rzeczypospolitej (1918–1921)</i>	159
Lidia Michalska-Bracha (Kielce) – <i>Obchody rocznicy odzyskania niepodległości w Kielcach w okresie międzywojennym</i>	181
Lucy Legieć (Kielce) – <i>Inwalidzi wojenni na Kielecczyźnie w okresie międzywojennym</i>	197
Krzysztof Myśliński (Kielce) – <i>Inicjatywy na rzecz architektury publicznej w województwie kieleckim po odzyskaniu niepodległości</i>	213
Marcin Kolasa (Kielce) – <i>Tematyka patriotyczna i niepodległościowa w zbiorach Muzeum Historii Kielc</i>	247

RECENZJE I OMÓWIENIA

- Grzegorz Miernik, „My” i „Oni”. Społeczeństwo Kielecczyny i stalinowski system władzy, Kielce 2007 – Mirosław Golon 255
- Aleksy Piasta, Piotrków Trybunalski w latach pierwszej wojny światowej, Piotrków Trybunalski 2007 – Marek Przeniosło 267

KRONIKA NAUKOWA

- Konferencja „Bieda w Polsce”. Kielce, 16–17 grudnia 2008 r. – Sylwia Konarska-Zimnicka 273

WSTĘP

Odzyskanie niepodległości w 1918 r. należy niewątpliwie do najważniejszych wydarzeń w historii Polski. Dzień 11 listopada jest tu datą jedynie symboliczną, dochodzenie do wolności było procesem długotrwałym i rozpoczęło się znacznie wcześniej. Oczywiście, mówiąc o drodze do niepodległości, powinniśmy mieć na myśli zarówno zbrojne zrywy powstańcze, jak i chociażby pracę organiczną. Niewątpliwie proces, o którym mowa, znacznie został przyspieszony z chwilą wybuchu Wielkiej Wojny. Nadzieje, jakie się wówczas pojawiły, okazały się możliwe do spełnienia. Największą rolę odegrał rozwój sytuacji międzynarodowej, nie bez znaczenia był jednak także czyn legionowy czy możliwość organizacji już w czasie wojny struktur władzy polskiej (częściowo uzależnionej jeszcze od okupantów). W przełomowych dla odzyskiwania niepodległości pierwszych tygodniach po zakończeniu wojny oswabdzanie się w każdym z zaborów przebiegało inaczej (w Galicji proces ten zaczął się już pod koniec października). Ostatecznie o Polsce w pełni niepodległej możemy mówić dopiero z chwilą ostatecznego ukształtowania jej granic.

Niniejszy tom Między Wisłą a Pilicą przygotowano w związku z obchodami 90. rocznicy odzyskania niepodległości. Część z artykułami (14 tekstów) w całości poświęcona została „drodze do niepodległości”, jaką przebyła w tamtym ważnym okresie historycznym ziemia kielecka. Trzy pierwsze artykuły dotyczą okresu sprzed wybuchu I wojny światowej. Stanisław Wiech, opierając się na bogatym i wartościowym dla historyków źródle informacji, jakimi są przechowywane w archiwach rosyjskich raporty żandarmerii carskiej, omówił postawy i dążenia niepodległościowe mieszkańców Kielecczyny. We wspólnym tekście Barbary Szabat i Eweliny Wanke autorki omówiły problem zamachów na funkcjonariuszy władzy carskiej, wykonawcą których były organizacje bojowe. Z kolei Tomasz Domański zajął się stosunkiem władz rosyjskich do duchowieństwa katolickiego diecezji kieleckiej w okresie po powstaniu styczniowym.

Do kolejnej grupy możemy zaliczyć pięć tekstów dotyczących I wojny światowej lub przynajmniej częściowo tego okresu. Wśród nich znajduje się publikacja Urszuli Oettingen, która przybliżyła sylwetki kielczan służących w legionowej I Brygadzie. Tekst zawiera wartościowe obszerne aneksy. W artykule Małgorzaty Przeniosło znajdujemy wiadomości o legionście Zygmuncie Janiszewskim. Bohater tego tekstu przebywał w czasie wojny przez dłuższy okres czasu na Kielecczynie, bardziej znany był jednak jako jeden z inicjatorów powstania polskiej szkoły matematycznej.